

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی .

مدیری : آق چورہ اوغلی یوسف .

۱۷ مایس ۱۳۲۸

یل ۱

صافی ۱۴

کتاب

۱۴

①

جايات

تورك عالمى

۷

«تورك عالمى» عنوانلى سلسله مقلاتمىز ۶ نچىسى شوجله استفهاميه ايله بترمىشك : « فقط بر قومك دىنى قبول ، اوقومك ايجنده دىن نامنه موجود اولان جاهلانه تعصبلىرى ، سخيىف عادتلىرى ، مضر كوردنكللىرى ، خرافىللىرى ، افسانهلىرى قبول ايتك دىمكىدر ؟ »

شمى بزشوشواله جواب اولارق بلاتردد ديورزكه :

خاير !!

هرهانكى بر قوم ايجنده بولدىنى هر شىئى اولدىنى كىي محافظيه قانقشيره كندىنى حق حياتدن محروم ايدر؛ زيرا حيات دىمك ، ياشامق دىمك ، بلافاصله تبدل ، تغير ايتك دىمكىدر ، حضرت على (كرم الله وجهه) بيورمىشدىركه : « اولادىكزى ايجنده بولدىنىكزى عصر ايجون دكل آنى ايجون تربيه ايدىكز ؛ زيرا زمان دائما تبدل ايدر وزمان ايجنده بولنان انسانلرده تبدل ايدىلر ... » فقط چوق تأسف اولنور ، اقوام اسلاميه وبالخاصه توركلر شوجياتخش دستوره رعايت ايتمىديلر . احوال موجوده يى ابقا ، اسلاف واجداددن منتقل محيطدن مكتسب مادی ومعنوى عوامل حياتيه يى اولدىنى كىي محافظه ايتك قاعدهسى مذكور دستورك يرينه قائم اولدى . بزظن ايتدك كه حيات - طور مقده ، حركت ايتمه مكدهدر؛ حالبوكه كندىنى زمان ايجنده توقفه ، عدم حركتة محكوم ايدن برفرد ويا خود برملت ، اتخارى ، اولومى تصميم ايتش دىمكىدر . عالم اسلامك ايكى يوز سنه لك كدر انكىز تاريخى ، حقيقى بتون چپلاقنى ، بتون دهشتى ايله ميدانه آتدى : بزطوردق ، حياتى طور مقده ظن ايتدك ؛ باشقهلىرى يورودىلر . بز طوكدق ، قالدق ؛ باشقهلىرى متصل چاليشدىلر . ايشته بوكون بو حالك اليم نتيجه لىنى يانه ياقيله كورسيورز . عالم اسلام ، اليوم ، دهشت انكىز وولوله دار

وقايىمىلە يوقارىدىن آشاغىيە طوغرى سقۇپ ايتىمىكەدەر! تىبدل وتغىر ايتىش اولان زمان ، بىزى ازوب كچيور ...!

انجىداد واسلافرىك قاچ قىرنلر ، مفرط بر صورتدە رعايت ايتىش اولدقلىرى . محافظەكارلىق مىلىكى بوكون اوموزىمىزە اوقدر آغىر ، مەم مىسئەلر يىغمىش . ويوكتىمىشدىكى بونلرىك آلتىدە ازىلن بىزلر ، بونلرىك چارە حالى بىلە دوشونە ميورز ، آنچىق بو آغىر يوك آلتىدە قىورانبوب ، ايكە يورز . دىكر اقوام ايسە عىن مىسئەللىرى يواش يواش حل ايدە كلىدىكلىرىدىن بوكون حركت وتشىبىنلرندە حر وسر بىست درلر . بومىسئەللىرى ، حيات فردىيە واجتماعىيە نىك انكشافى ايله صوك درجە علاقەدار اولدىقندىن اونلرى حل ايتىش اولان مىخىظلىر قواى ماندىيە ومعنويەلرىنى بلغا مابلغ توسيع ايتىشلردىر ؛ حل ايتىمىش اولان بىز زواللىلر ايسە ، خاىر بولدىغىمىز قوتلىرى بىلە شو باركرانك آلتىدە غائب ايتىمىكەدەيز ...

تەلىمىچ ايتىدىكىمىز مىسئەللىرى شونلردىن عبارتدر : دىن ، لسان ، معارف ، ادبىيات ، تشكىلات بىتتە ، انامىك حيات اقتصادىيەسى . بىز قىدرتىمىزك ايردىكى درجەدە شو مىسئەللىرىك كافەسىنى بورادە موضع مخاكمەيە قويەرق ، هېچ اولمىز سە افكار عەمومىيەنى اونلرە جلب ايتىمىكە چالاشاجىز .

دىن مىسئەلىسى دىدىكىمىز زمان خاطرە مىسائل اعتقادىيە كەمىن : مىسائل اعتقادىيەنى موضوع مذاكرە ومخاكمە ايتىمىكە بىز مىسائل خارجدىر . بىز دىنىك يالكرز جەھت سياسىيە واجتماعىيەسى ، بىز دىن ايله بر قوم ، بر هئىئت اجتماعىيە آراسىدەكى علاقەللىرى نظر دقتە آلاچىز ؛ فكىرىمىزى شو نقتە نظر دىن يوروتەچكىز .

دىن مىسائللىرى بولدىنى حقايق اساسىيە اعتبارىلە لايتغىر ولايتىرلار ؛ دىنىك حقايق اساسىيەسى ابدى ودائىمى در . دىنىك كىندىسە طوقونلىقسىزىن ، بونلرە ال اورولەمىز ؛ بىنا ئعليە نە زمانىك ومكانىك ، ونەدە مىخىطك شو اساسلر اوزرىنە اصلا تاثيرى اولامىز : دىن باقى قالدغىچە او اساسلردە باقى قالدغىچەدر .

فقط عىن زماندە شوراسىدە انكارى قابىل اولمايلىق حقايق تارىخىيەدندىركە هېچ بىز دىن كىندى صافىت وبكارىت اولىيەسىنى محافظە ايدەمەمىشدىر . مىرور دهور ايله هر بىزىنە بىناچى بر چوق شىلر صوقولمىشدىر : دىن توسيع وانتشار

ایندکجه دینی قبول ایدن یگی قوم و محیطلرک کافهسی کندیلرینه مخصوص اسکی خرافه‌لری ، افسانه‌لری ، بر طاقم اعتیاد و اعتقادلری ده دینک ایچنه حلول ایندیریورلر ! بو صورتله دین اوزرینه دینک روش احواله ، روح و طبیعتنه مخالف بر جوق ییغینلر تراکم ایدر و حقایق اساسیه بیله شویغینلر آلتده غائب اولور ، کیدر ...

بوندن ماعدا مرور زمان ایله هر بر دینک حاکم اولدینی محیطده بر طاقم آدمملر ظهور ایدرک دینک ایچنه صرف کندی اختراع و ایجادلری اولان بر جوق بدعتلر صوقارلر ، اوانلده اکثریت طرفندن مخالفت کورمش اولان شو بدعتلر بالاخره بر طاقم آدمملر طرفندن قبول ایدیلر و یواش ، یواش محیطک ایچنه کیروب ایچنه یرلشیر .. بو دیدیکلریمزک شاهدی اولمق اوزره تاریخ اسلامک کندیلرندن بر جوق وقایع ذکر ایدیله بیلیر : مثلاً تاریخ طبری زیدده کی واقعه‌نی حکایه ایدیور : « عراق عجمک قوماندان عمومیدی اولان سعد ابن وقاص ، فاروق اعظمه بر مکتوب یازارق فارسیلرک حدود اسلامیه‌نی راحتسز ایتمهلرندن شکایت ایدر و فاروق اعظمندن تعقیب ایدم جکی خط حرکت حقه‌ده دستور ایستر . حضرت عمر (رضی الله عنه) معتادی اولدینی وجه ایله اصحاب کرامک الکایلری کلنلرندن برشورای عسکری ترتیب ایله روم مسئله‌نک حللی اوشورایه حواله ایدر . شورا ، ایران ایله محاربه‌نک باشلامه‌نی تصویب ایدر . فقط حضرت فاروق دیرکه : « آم ، کاشکه نه ایران اولهیدی ونه ده بز ایران ایله تماس مجبوریتده بولونایدق ؛ زیرا ایرانیلرک آلایش و وطنه‌سی ، فساد و اختلافاتی بز مکیاره سرابت ایدم جکدر و بز مکیلری ده بوزا جقدر .. »

و حقیقتاً ده بویله اولدی . اسلام ، ایرانه کچر کچمز باشقه بر دنک ، باشقه بر شکل آلدی . اسلامیتک ایچنه اسلامیه مخالف بر جوق شیلر صوقولدی . و کذا سوریه‌ده ، مصرده ، روم ده او یله اولدی . بورالرده بیکلرجه سنه لردن بری کونک صالمش اولان اسکی مدنیتلر اسلام اوزرینه عکس تأثیر ، عکس عمل اجرا ایتمکدن خالی قالمه‌دی . بنی امیه‌نک وضع ایتمش اولدینی شکل حکومت یالکز مصرده و سوریه‌ده ، یعنی بیکلرجه سنه لردن بری حکمدارلرینی « ابن الرب » « ظل الله »

دیهه طایمش اولان اقوام آراسنده جای قبول بوله بیلیردی ... حتی اسلامیت توسیع ممالک و نشر فتوحات ایدر ایتمز ، مجاهدین اسلامک عادات و مشربلرنده بیله بر خیلی تبدل حصوله کلیر : مثلاً کندی الیری ایله کندی اکمکلرینی قازانان ، حیاتک ساده لکنی فقر و احتیاج درجه سنه واردیران خلفای راشدین ایله دبده ، طنطنه ، دارات و حشمته آلمش بولنان خلفای امیه و عباسیه آراسنده نه عظیم فرقلر موجوددر ! مقدار و اباذرلرک ساده کی حیات و صفوت حاللری ایله عمرو بن عاصلرک ، معاویه بن ابوسفیانلرک ثروت و سامانلری میاننده نه قدر واسع تفاوتلر حصوله کلمشدر . بر زمانلره صراط مستقیم « مجموعه سنی مطالعه ایدرکن مناسرتلی اسماعیل حق افندی طرفدن روایت ایدلش شوفره نظر مده تاریخ اسلامی تمامی ایله تنویر ایتیدیدی : عربلردن بریسی حجاج ابن یوسفی ظلم و تعدیسندن طولانی مؤاخذه ایدرک دیمش که : « یا حجاج ! سن فاروق اعظمک زمانی درک ایتدک ؛ آنک آثار عدالتی کوردک ؛ نه دن آکا امتثال ایتمزسک ؟ » بوکا قارش حجاج شو جوانی و یرمش : « سز ابا ذر اولوکزده ، صوکره بندن عمرک طلب ایدیکز » بو تاریخ اسلامک قیصه و فقط یک معنیدار بر حکمتیدر ؛ حالبوکه فاروق اعظم ایله حجاج « ظالم » آراسنده کی مسافه اوتوزسنه یی بیله بولامیور !..

اسلامیت ایچنه صوقولش بیانچی عامللر ، ذکر ایتدیکمز ظواهرلده قالمیور ؛ باطناً بر خیلی عقیده لر ، حکملر ، عادتلرده کیردی ؛ بر چوق یک دیکرینه متخالف یک دیکرینی ناقض و جارح نظریه لرده یوروتولدی ؛ دین سیاسیات ایله قاریشدیرلدی ؛ یکی سیاسی جریانک پیشدارلری کندی فکر و مقصدلرینی قبول ایتدیرمک ایچون آنلره دینی ، اخلاقی رنگلر و یرمکه قالدشیدیلر . هله بدایت اسلامیتده و حضرت علی ابن ابوطالب زماننده ظهور ایتمش اولان « خوارج » ک نظریه سنه دقتله بر باقیکز : جناب ولایتناهاک قاتلی اولان ابن ملجمدن رسول اکرمک حقیقه سی زینب : « بابام امیر المومنینی نیچون اولدردک ؟ » دیه صوردینی زمان قاتل تبسم ایدرک دیمش که : « بن امیر المومنینی اولدرمدم ؛ ین برضاصب حقوق عبادی اولدردم ؛ زیرا الحکم لله ! » . شو نظریه ایله شیمدیکی آنارشیدستلرک نظریه سی آراسنده نه فرق واردر ؟ .. فقط بر آرز صوکره ده

عجیب . دها غریب و روح و ماهیت اسلامه تمامیه مخالف نظریه‌لر دها ظهور ایدم جکدر . متعدد متنبیلر ، قتمه‌دیلهر جیقه جق ، ابو مسلملر ، زید ابن علیله ، اسماعیل ابن جعفر صادقله ، حسن صباحلر ، بنی فاطمیلر شونظریه‌لردن استفاده ایدرک بوتون عالم اسلامی برمرج و مرج اخلاقی ، سیاسی ، فکری ، دینی و اعتقادی ایچنه صوقا جقلردر ! توحید و وحدتی اس اساس اوله رق قبول ایتمش اسلامیت ، یک دیکرینه متخالف و متضاد ، بربردن دها غریب و آکلاشیلماز یوزلرجه شعبه‌لره ، فرقه‌لره ، طریقت و مذهب‌لره تقسیم ایدیلوب پارجالانه جقلردر ! و بو مختلف فرقه‌لر ، یک دیکرینه قارشى خصمانه بروضیت آلوب جاریشه جقلردر . ایشته شووقایع تاریخیه‌نک کافه‌سی اوچ نتیجه تولید ایدیور :

(۱) حقایق اساسیه اسلامیه‌نک خارجدن کله مواد بیغینلری آلتنده عامه‌یه

مختفی قالماسی ؛

(۲) اخلاق و عادات اسلامیه‌نک بوزولمه‌سی ؛

(۳) عین دینله متدین و عین قومیت و جنسیتیه منسوب انسانلر ایچنه بیله

منافرت و مخالفتک تخم‌لرینک کبرمش اولمه‌سی .

شو نتایج حقنده کی افکاریمیزی ، انشا الله ، کله جک مقاله مزده سرد ایدرز .

احمد آغایف

جغرافیا و اتوغرافیا

ایران تورکلری

۲

برنجی مقاله مزده [۱] ایران تورکلرینک موقع جغرافیایلدن بحث ایتمشدک . بو مقاله مزده ایسه احوال اجتماعیه و سیاسیه‌لری حقنده اعطای معلومات آیلیمه جکیز .

[۱] « تورک یوردی » — صابی : ۴